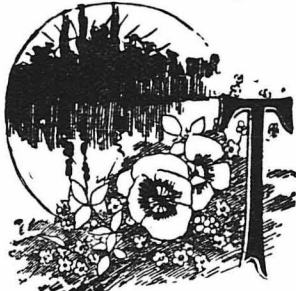

ΟΙ ΞΕΧΟΝΤΕΣ ΕΛΛΗΝΕΣ

Ο ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΑΛΑΣ, Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΚΑΙ Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ

Ο σοφός και μισάνθρωπος Θεσσαλός. Ο πατριωτισμός του. Η δράσις του κατά την Θεσσαλική Έπανάστασι. Η πίστη του υπέρ της. Το μυστήριον της ζωής του λάθος. Πώς έγινε βουλευτής και βλαστήμησε την ώρα και τη στιγμή της έκλογής του. Τιμίες, εὐδαιμονία και εἰρήνη. Μακρὰ ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους. Η κυρά Μαρία. Η ὑπερβολὴ διαθήκη του. Ο θάνατος πού περσεύσε.

Ο 1903 ἀπέθανε στὴ Λάρισα ἕνας ἀπὸ τοὺς πᾶσι τίμιους, τοὺς πᾶσι ἰδιόρρυθμους καὶ τοὺς πᾶσι ἀξίους μελέτης Ἕλληνας: ὁ Ἀνδρέας Πεταλάς.

Τὶ ἦταν ὁ Πεταλάς; Ἕνας ἀπλοῦς ἰδιώτης, ἀρκετὰ εὐπόρος, ἀλλὰ καὶ ἀρκετὰ ἀπόκοσμος. Ἀπόφευγε τὸν κόσμον καὶ τὸν ἀντίπαζε, γιὰ τὸν ἤξερε καλά. Εἶχε μελετήσει τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς εἶχε γνωρίσει, τοὺς εἶχε ψυχολογήσει καὶ τοὺς εἶχε φοβηθῆναι καὶ τοὺς εἶχε συζητῆναι, ὅπως γράφει καὶ ὁ ἴδιος στὴ διαθήκη του.

Ζούσε λοιπὸν μακριὰ ἀπ' τὴν κοινωνία τῆς ψευτιάς, ζούσε ἀπομονωμένος, ζούσε μὲ τὸν ἑαυτό του.

Οἱ ἀνθρώποι ἦσαν γι' αὐτὸν ἕνα κοπάδι λίανων, ἕνα συμμάζευμα ἀγρίων καὶ αἰμοχαρῶν θηρίων. Ψευτιά, ὑποκρισία, μοχθηρία, κακία...

Ζούσε, λοιπὸν, ὁ Ἀνδρέας Πεταλάς ὀλομόναχος, στὸ πατρικὸ τοῦ σπίτι στὴ Λάρισα, ἀνάμεσα στὰ βιβλία του, στὰ χειρόγραφα του, στὶς παλιῆς εἰκόνες πού του θύμιζαν τοὺς ἀγαπημένους του νεκρούς.

Μονάχα μιά ἀφοσιωμένη ἡπαρξίς, μιά πιστὴ γηραιά ἡμέτερα, ἡ κυρά Μαρία, συγκαταίκοιτο μαζί του στὸ σπίτι του.

Ἡ γοαία αὐτὴ ἡμέτερα ἀγαποῦσε τὸν Πεταλά ὡς παῖδι τῆς. Ἦταν ἡ μὴν ψυχὴ πού κατανοοῦσε τὴν ψυχὴ του. Κι' ὁ Ἀνδρέας Πεταλάς τὴν ἀγαποῦσε ἐπιχωρῶν.

Ὅσο ζούσε, τὴν περιεβόλε με τὴν συμπάθειά του, τὴν σεβόταν καὶ τὴν ἐπιμύσειε. Κι' ὅταν ἀποφάσιζε νὰ κόμῃ τὴν ἱστορικὴ, τὴν περιφρημὴ, τὴν ἀμύμητη διαθήκη του, αὐτὴ πρώτη θυμῆθηρε. Τὴν ἀγαπημένη του κυρά-Μαρία.

Ἀλλὰ καὶ ἡ κυρά-Μαρία —ἐπιτὸς τῆς ἀγάπης τῆς— εἶχε προσφέρει μεγάλες ὑπηρεσίες στὸν κνῆρι τῆς, κατὰ τὴν Θεσσαλικὴν Ἐπανάστασι τοῦ 1878, ὅποτε ἔσωσε καὶ τὴν περιουσία του καὶ τὴ ζωὴ του, μὲ κίνδυνον τῆς ἰδίας τῆς ζωῆς.

Ὁ Ἀνδρέας Πεταλάς ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς πρώτους ἰκονομητὰς τῆς Θεσσαλικῆς Ἐπανάστασεως τοῦ 78, συνέπεια τῆς ὁποίας ὑπῆρξε ἡ προσάρτησις τῆς Θεσσαλίας στὴν Ἑλλάδα. Πρώτος αὐτός, κατὰ τὴν ἐπανάστασι αὐτὴν, ἐπιτελεγράφησε τοὺς «Τίμιους» τοῦ Λονδίνου τὴ σύστασι τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως στὴν ἐπανάστατη μὲν Θεσσαλία.

Ἐπίσης ὁ Πεταλάς, κατὰ τὴν Τουρκικὴ Κατοχὴ τῆς Θεσσαλίας δὲν ἔφυγε ὅπως καὶ τόσος ἄλλος, γιὰ ν' ἀποφύγῃ τὰς ἀντεδικασίσεις τῶν Ὀθωμανῶν. Ἐμείνεν ἐκεῖ καὶ παρηγοροῦσε, καὶ ἐπρόσφερε τὴν ἡθικὴ καὶ ἰλικὴ συνδρομὴν του στοὺς δυστυχεῖς Θεσσαλοὺς.

Οἱ Τούρκοι ὅμως δὲν ἐβλέπαν μὲ καλὸ μάτι τὸ Θεσσαλὸ στυσιαστὴ. Καὶ στὸ τέλος, ἀποφάσιζαν νὰ τὸν συλλάβουν καὶ νὰ τὸν τιμωρήσουν παραδειγματικὰ γιὰ τὴν πατριωτικὴν δράσι του. Ἐξεδόθη λοιπὸν ἔνταγμα συλλήψεως ἐναντίον του, τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ ἐπιτελεσθῆ ἀπὸ στιγμῆς σὲ στιγμῆς.

Τὴν ἡμέρα αὐτὴ ὁ Πεταλάς βρισκόταν στὸ Βόλο. Κάποιος φίλος του ἔφερε ἀμέσως καὶ τὸν εἰδοποίησε γιὰ τὸ μεγάλο κίνδυνον πού διέτρεχε. Ὁ Πεταλάς δὲν ἐταράχθη. Ἴσως μάλιστα, ἀδιαφορῶντας γιὰ τὸν κίνδυνον, νὰ ἔμεινε ἐκεῖ πού βρισκόταν καὶ νάεπιπε στὰ χεῖρα τῶν

πρότα κι' ὑστερα νὰ καὶ ἀπάνω στὴν πυρὰ πού θὰ στηρίτανε στὴν πλατεία τῆς Μητροπόλεως.

Ὁ ἔθιμος λοιπὸν ἔδεσε στὰ πόδια του ἕνα βάρος 200 κιλῶν κι' ἔπειτα τὸν κρέμασε ἀπὸ τὰ χεῖρα σπὴν ὀροφῇ τῆς αἰθούσης τῆς Ἱερᾶς Ἐξουσίας. Τὸ σκονιὸ ὅμως ἔσπασε ἀπὸ τὸ μεγάλο βάρος κι' ὁ ἀδὸς, πρὶν διαμελισθῆ, σωριάστηκε καταγής. Αὐτὸ τὸ μαρτύριον ἐπανελήθη ἀκόμη δύο φορὰς, ὅποτε τέλος ὁ δυστυχισμένος ἀββάς Γνωφρῆντῷ διεμελίσθη καὶ τότε μεταφέρθηκε τὸ αἰμόφυρτο σῶμα του στὴν πλατεία τῆς Μητροπόλεως καὶ τὸ κάρηνε ἀπάνω στὴν πυρὰ...

Ἡ Μαγδαληνὴ ὠστόσο, μιά καὶ δὲν ἀμιολόγησε τὸ σασταγυδὸ γάμο τῆς μπροστὰ στοὺς δικαστὰς τῆς, δὲν καταδικάστηκε σὲ θάνατον.

Ὁ Μήγας Ἱεροεξεταστὴς Μιχαὴλος τὴν ἔκλεισε σ' ἕνα αἰσθηρὸ μοναστήρι τοῦ Αἴξ, πού ἦταν ἕνα εἶδος φυλακῆς γιὰ τὶς αἰματωλῆς μοναχῆς, ὅπου καὶ πέθανε τὸ 1653...

Αὐτὴ, λοιπὸν, ἡ δικὴ τῶν «Ἐραστῶν τοῦ Διαβόλου», πού εἶχε κρατήσει τέσσερα ὀλόκληρα χρόνια θεωρήθηκε ὡς τὸ μεγαλύτερον σκάνδαλον τοῦ XVII αἰῶνος, γιὰ εἶχε ἀναστατώσει τότε ὀλόκληρη τὴ Μεσημβρινὴ Γαλλία.

ἐξαγριωμένον Ὀθωμανῶν. Οἱ φίλοι του ὅμως πού τὸν ἀγαποῦσαν ἐπέμειναν κι' ἔτσι ὁ Θεσσαλὸς ἐπανάστατῆς ἐπεβίβασθη σ' ἕνα γαλλικὸ πλοῖο πού βρισκόταν στὸ λιμάνι τοῦ Βόλου κι' ἐδραπέτευσε.

Ἄν καὶ μισάνθρωπος, ὁ Πεταλάς ἐπέστη ἀργότερα νὰ πολιτευθῆ κι' ἐξέλεγε βουλευτὴς Ἀγιάς. Τὸ λάθος αὐτὸ, τὸ σφάλμα αὐτὸ, ἢ κά φ ρ ο σ ὄ ν η ρ αὐτῆ, ὅπως κι' ὁ ἴδιος τὴν ἀποκαλεῖ, ἦταν ἡ πρώτη καὶ τελευταία τῆς ζωῆς του.

Ὅταν βροῆθηρε ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους πολιτευομένους, ὅταν βροῆθηρε μπλεφρῆμένος στὴν πολιτικὴν, τότε κατάλαβε κατὰ σὲ τι βούρκο ἔπεσε!...

Καὶ βλαστήμησε τὴν ὥρα καὶ τὴ στιγμή πού τὸν ἐξέλεξαν βουλευτὴ ὁ συμπάλιτος του...

Ἔτσι ἔφερε πλέον τὸ βουλευτικὸν ὡς ἀγῶνα.

Δὲν ἦταν πλασμένος πολιτικάντης.

Δὲν ἦταν γεννημένος ψευτῆς καὶ διεφθόρατος.

Πήγαινε στὴ Βουλὴν, κατὰ τὰς συνεδριάσεις τῆς, καὶ ὡς νὰ τὸν ἔπαινε ἡ βαρεὰ ἀποφύρα του τοῦ φεύδου καὶ τῆς μορίας, πήγαινε καὶ καθότανε στὰ πίσω-πίσω, στὰ τελευταία καθίσματα. Ἐκεῖ ἄθιμος καὶ σιωπηλὸς παρακολοῦθοσε τὶς ἀποφάσεις τῶν διαφόρων ὁρῶρων... τῆς κνῆς ὥρας. Κι' ὅταν πάλι ἡ κοινοβουλευτικὴ βλακεία ἐκπορῶτο, τότε ἐξεστράμψε κωμικὰ ἐπαγγελματικὴν φροδὴ, κωνενα ἐκπορῶτο πειραγμα, κωμικὰ σαρκαστικὴν καὶ γεμάτην χροδὸς εἰρωνείαν...

Ἐπατέλου τελείωσε καὶ τὸ βουλευτικὸν κι' ὁ Πεταλάς ἀποτραβήχτηκε πάλι στὴν πατρίδα του, ἀηδισμένος καὶ ἀποφασισμένος νὰ μὴν ξαναπατήσῃ στὸ ἑλληνικὸ κοινοβούλιον.

Ὁ Ἀνδρέας Πεταλάς πέρασε ἀρκετὰ χρόνια τῆς ζωῆς του στὴν Πάτρα, στὴ Ρουμανία καὶ στὴ Λάρισα, ὅπου δικηγόροσε. Ὡς δικηγόρος —οὐδένα ποτὲ ἀδικήσε— γράφει ὁ βιογράφος του —ἀν καὶ συγχαιρόμενος τὸ μωρὸν ἀνθρώπινον γένος—

Ἐπειὸ ὅμως πού χαρακτηρίζε κνῆως τὸν Ἀνδρέα Πεταλά, ἐκεῖνο πού δεῖχεται τὴν ψυχὴν του, τὴν μετανάστευσι του, εἶνε ἡ διαθήκη τῆς ὁποίας ἀρρεσε.

Ἡ διαθήκη αὐτὴ τοῦ Θεσσαλοῦ φιλοσόφου, εἶνε ὁ καθόριστος τῆς ψυχῆς του, εἶνε ἕνα ἀπὸ τὰ ὠραιότερα ντοκουμέντα τῆς ἀνθρωπίνης ἀνωτερότητος. Ἀξίζει νὰ τὴν διαβάσετε, ἀξίζει νὰ τὴν ἀποστηθίσῃ κανεὶς. Ἰδοῦ:

«Ἐν ἡ περιπτώσει πεθάνω ἀφηνιδίως, ὡς ἔχω τὴν προαισθησιν ὅτι οὕτω θ' ἀποθάνω, ὅπου καὶ ἐπιθυμῶ, ἢ κυρία καὶ ὑπατάτη θέλησίς μου εἶνε νὰ μὴ γίνῃ οὐδέμία σφραγίσις εἰς τὴν οἰκίαν μου, οὐδ' ἀπογραφή.

Πάντα τὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ μου σκευή, ἐπιπλα, ἐνδύματα —ἐκτὸς τῶν εἰκόνων τῶν γονέων μου καὶ ἀδελφῶν μου κλπ.— ἀνηκοῦσι τῇ ὑπερηχοῦσῃ με Μαρίας, ἥτις ἐπὶ 11 ἡδὴ ὅλα ἐτη μετ' ἀφοσιώσεως σπανίας, μὴ ἀπαντωμένης σήμερον μετὰ τὸ πλῆρον ἐντίμου κόσμου, μὲ ὑπερρεσε. Πάν ὅτι ἔχω, τὸ δρέλω εἰς αὐτὴν, καὶ τὴν ζωὴν μου εἶτι, διὰ τῶν θυσιαῶν ἂς ἔκαμε κατὰ τὸν αἰτιμον πόλεμον τῆς Τουρκίας καὶ μοὶ ἔσωσε τὸ πᾶν.

Ἐὐγε εἰς τὴν ἀρετὴν!

Νὰ ταφῶ μὲ ἕνα παπᾶν· οὐδέμία ἐπίσημος ἐκφορὰ νὰ μοὶ γίνῃ, οὐδὲ ἀνήθ, οὐδὲ λόγοι· οὐδέεις δὲ ἄλλος ἀπολύτως νὰ συνοδεύσῃ τὴν ἐκφορὰν μου εἰμὴ οἱ ἀδελφοὶ μου, οἱ ἀνεψιοὶ μου καὶ ἡ Μαρία· διότι τὸ μωρὸν τὸν ἀνθρώπινον γένος, τὸ ὁποῖον καθ' ὅλον μου τὸν βίον ἐσυχαίνωμην διὰ τὴν ὑποκρισίαν καὶ τὸ φεύδου του, θὰ τὸ αἰσθάνωμαι ὡς βάρος πνέζον τὸ πᾶμα μου.

Ἄν ἀπὸ τῆς ἐκκαθαρίσεως τῆς περιουσίας μου περιουσίασι, νὰ δοθῆ κληροδοτήμα εἰς τὸ Ἀρμενοκαίτειον, οὐδ' ἄπῃρε ἐπὶ χρόνον ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΤΡΟΦΙΜΟΣ, ΖΗΤΗΣΑΣ ΚΑΙ ΓΕΝΟΜΕΝΟΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ!! Ὡ, τί ἀλαίσιον ἄχθος! διὰ τὸν θέλοντα νὰ πολιτευθῆ ἐντίμως καὶ εὐσυνειδήτως, ποία ταπεινώσις καὶ ἐξευτελισμὸς χαρακτηρῶς.

Τὰ χειρόγραφα μου καὶ τὰ ποιήματά μου νὰ συμμαζεύσῃ κληρονομίαι καὶ δσα ἐγκρίνεις νὰ τὰ τυπώσῃ.

Αὐτὰ γράφω μὲ ἡσυχίαν καὶ γαλήνην ψυχῆς, ὥρα 9 π. μ. Οὐδένα ἠδίκησα ἐν τῷ βίῳ μου, διὸ καὶ μόνον ἀπὸ τὸν Θεὸν ζητῶ συγχώρησιν διὰ τὰ ἐν τῇ γῇ παραπτώματά μου.

Τοὺς ἀδικήσαντάς με, ὁ Θεὸς κνῆνει, ἐγὼ δὲ συγχωρῶ. Ὅποτε δήποτε καὶ ἂν ἔλθῃ ὁ θάνατος, κωλῶς νὰ ἔλθῃ. Λάρισα, 10 Φεβρουαρίου 1900.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΑΛΑΣ.

Ἡ προαισθησις κι' ὁ πόθος συγχώρησις τοῦ Πεταλά νὰ πεθάνῃ ξαρκια, ἐπραγματοποιήθηκε. Πέθανε ἀφηνιδίως στίς 8 τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1903.

Ὁ Ἀνδρέας Πεταλάς